

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по цјеновнику. Ако се више од три пута увршћују, рачунају се јефтине.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 3. Писма се шаљу уредништву „СРПСКОГ КОЛА народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Српска самостална странка у изборима.

II.

Рекли смо прошли пут да је заслуга шаке народне господе и у велико већ освештеног српског тежака, што је С. с. с. онако лепо прошла на изборима.

Велимо шаке господе, јер осим трговаца, попова и нешто учитеља, сва остала господа држала су се кукавно. То нам је поново наука, да се народна политика не сме ослањати много на господу. То смо знали пре, па смо зато и бацили се свом снагом на посао да се српски ратари што пре упуте у народне послове и на своја плећа приме терет народне политике; на плећа снажна, омишичавила у раду и подношењу свакојаким непогода. Стога је основан и овај наш тежачки лист, стога су одржаване онолике скупштине с ратарима од 1903. године. Избори 1905., 1908. и ови сад показали су како је то било добро. А зато је и С. с. с. у коалицији толико радила, да се прошири изборно право тако, да ратар добије превагу, како му и припада.

Многи су говорили да ће отуд зло доћи, јер да је народ неосвештен, да ће народ поћи за мађаронским новцем, пићем и гошћењем, да ће клонути пред силом, претњама, глобама.

То су говорили они који појма немају о том колико се променио наш ратар задњих година, колико је постао просвећенији.

Но баш ови избори, код којих су Мађарони трошили највише, код којих се највише претило, глобило и затварало утерали су у лаж оне злогукe пророке и птице злослутнице.

Баш ових избора нико се није тако показао као ратар. Примера тога лепог држања наших ратара има сијасет и ми их и не можемо све да изнесемо.

Дворски котар далеко је од биралишта у Костајници, има села удаљених близу 30 километара. И Срби ратари, ма да су тада закупљени силним јесенским делом, дошли су листом на избор. Ниједан од њих није тражио накнаде за кола, никакове дангубе; ни један није ни тражио ни хтео примити части никакове. Сви су понели собом од куће, већ према

свом могућству: хлеба, сира, меса, вина или ракије, мирно гласали, zaloжили с оним што су понели и отишли мирни, озбиљни, ведрa чела својим кућама.

У котару плашчанском дошао је на избор ратар Вукелић, стар 78 година, и то дан пре — пешице!

Ратари наши из села Дузлука у котару нашичком, где се борио честити новинар и наш пријатељ Већеслав Вилдер са милионаром грофом Пејачевићем, донели су на биралиште пуне торбе од куће, не само за себе, него и за друге изборнике, који су можда толико сиромашни па немају шта боље понети собом од куће!

У Глини, Брлогу, упркос силном затварању баш ратара, победисмо славно и то баш заслугом свесних ратара.

У котару огулинском фалило је на избору од каквих 300 ратара само њих 15!

Војнић се показао сјајно. У Петрињи није фалило Срба од сваке стотине ни 5! Грачац, Срб, Кореница имају тако свесну господу и ратаре, да се влада није усудила ни кандидирати. Узаман се злогласни Аранички облизивао око наше куле кореничке.

У илочком котару била је ратару Радовану Јанковићу мати на умору на изборни дан. Али Радован је рекао: Пречи је народ него све на свету, идем на избор, па ми јавите, умре ли ми мати.

И мати му умрије, док се он борио за народну ствар.

Шта требамо ми из прашњавих старих књига водити примере љубави према народу и отаџбини кад нам тежак наш садањи даје такве примере!

Лоповска политика.

У уторак 8-ог овога мјесеца открио је познати сваком Србину пријатељ наш, чешки професор и посланик у бечком сабору д-р Тома Масарик једно страшно недјело, једну гадну и срамну ствар, коју су против нас Срба спремила велика господа швапска и мађарска из Беча.

Сјећате се сви процеса Фридјунгова у Бечу,

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послвије, да га читате.

који се водио у децембру 1909. године. Знате како је Чивутин д-р Фридјунг у прољеће 1909., кад се мислило е ће доћи до рата са Србијом, обиједио у новинама вође српско-хрватске коалиције, да су се продали Србији и спремали овдје буну против наше државе, а у корист Србије. Ви знате, како се он хвалио да има записнике друштва „Словенски Југ“ у Београду, у којима су забиљежени сви договори и све припреме за буну у Хрватској и Босни; у којима је и наведено колико је који вођа српско-хрватске коалиције добио новаца.

Ви знате и то како су сви посланици српско-хрватске коалиције сложено тужили Фридјунга ради те клевете и како је дошло до процеса у Бечу. Сви се сјећамо с радости великом и сад још како је Чивутину Фридјунгу доказано да је лажац, да су они записници лажни (кривдтворени) и како је Чивутин полизао све, молио да му се опрости.

Ми смо онда мислили: Нашао се неки лопов, па измислио сједнице друштва „Сл. Југ“, саставио сам записнике тобожње и продао то Швабама за готов грош, насамарио их: Посланику наше државе грофу Форгачу у Београду показао то, овај повјеровало и послао у Беч министру спољашњих послова грофу Еренталу, а Ерентал упутио Фридјунга, нека то изнесе у новинама. Тако су мислили и сви други људи по свијету. Нико ни у сну сањао није, да су те лажне записнике састављали чиновници посланства наше државе у Београду, да је код тог састављања лажних кривих записника, због којих су требале полетјети главе наших најбољих, најнароднијих и најпоштенијих људи, био у послу и велики господин, сам главом посланик наше државе у Београду гроф Форгач!

Ми смо искусили свакојаким зала од својих противника, ми добро знамо како у Бечу и Пешти Србина мрзе, али ни у сну помислити не би могли да би они били врсни и оваку лоповштину против нас употребити. Ни у сну.

Најгори само злочинац, до сржи покварени човјек може овако шта учинити. Сам саставити лажне записнике о буни и издаји, па обиједити другог, као анђела чистог човјека, да је спремао ту буну и издају, оптужити га и на вјешала га пењати... Ех, може ли бити ружнијег гадилука, може ли бити злочинскијег злочинства?!

А наш велики пријатељ Масарик доказао је у уторак 8. ов. мј. у свом говору, који је држао у делегацијама (сабор што рјешава заједничке послове између Аустрије, Угарске и Хрватске: то су послови војнички и вањски) да су оне записнике правили гроф Форгач, посланик наше државе у Београду, тајник нашег посланства у Београду капетан Свјентоховски,

чиновник у посланству Тифенбах и још неки, па кад су их начинили, онда су најмили неког Србијанца Васића да поправи језик у записницима, јер они не знаду добро српски и да свједочи устреба ли. Овај Васић долазио је и у Загреб у корпскокоманду, становао код капетана у корпскокоманди Цвиташа и добивао упуте.

Но Васић се последије покајао и све одао у Београду. Кад је Масарик за то обазнао, отишао је у Београд и у све се упутио. Масарик има којекакве рукописе Васића, Свјентоховског и друге госпде лопова, из којих се види, да су они састављали оне Фридјунгове записнике. И све је то Масарик изнио. У Бечу је у делегацијама све нетремице слушало и гадило се. Министар Ерентал био је тако збуњен, да Масарику није могао ништа онај дан одговорити, него се кукавно узео бранити текар сутрадан. Сад чак и бечке чивутске новине ударају на министарство спољашњих послова ради ове свињарије. Срамота ова одјекнуће широм цијелог свијета. У Београду је све до крајности узрујано против наше државе.

Кад би један сељак упалио своје сијено, па биједио свог сусједа и у тамницу га спремио, како би се господа грофови и министри гадили на таква поквареног сељака. А шта је то према овом лоповлуку њихову, којим су хтјели разапети на крст читав један недужни народ?!

Ми смо с друге стране радосни што се ово догодило, ма да смо много претрпјели. Да није овога, Бог зна, кад би ти, Србине, осјетио како те страшно мрзе неке Швабе и Мађари, како нема лоповштине, којом се не би против тебе послужили, како их се мораш чувати боље од море и куге, како мораш бити неизмијерно слојан, свјестан, радин, па да одолиш пакленим силама, које плету ђаволске мреже, да те у њих заплету, угуше и крв ти исисају.

У сваком злу добра има, па и у овом. Упознали смо их још боље, браћо, и чувајмо се још боље него до сад и слажимо се, волимо се међу се још боље, јер пропашћемо другачије. У то име и хвала им: злочинцима, лоповима, нитковима господским.

А.

Част Брложанима.

У сваки котар наше отаџбине биле су упрте наше очи за избора. Срца наша зебла су код помисли, да је наш народ можда малаксао, да ће клонути пред навалом мађаронском и сахранити се сам, тек што се нешто придигао из мртвила. Зебли смо и страховали за сваки котар, и ми Срби и Хрвати.

Али српско око најзабринутије гледало је у једно мјесто, у Брлог. Они који нису никад

чуди за то мјесто, питали су: Ма какав је то Брлог, какви су то тамо људи, кога тамо има, да тај народ поведе, да га упути, да му каже, какав ће жиг срамоте бити прижежен на чела српска, изабери ли игдје Срби за посланика вјешатеља српског Славка Араничког? „Ох, чудне срамоте, изабери ли га! Ох, боље би било да се сви поклати дамо, него да то буде! Шта ће нам рећи свијет, каквим ће нас именом назвати унуци наши, кад буду морали очи земљи обарати ради наше срамоте!“ Тако се хукало и јадиковало. И кад смо им ми одговарали да у том котару брлошком немаш, ван два три добра попа, учитеља и трговца, а остало да је сам голи ратар, али честит, слободан, свестан, па нас неће осрамотити пред светом и Српством, они су мало долазили себи, али замало, па су опет забринуто махали главом.

— Брлог, Брлог! Само да у Брлогу прође добро! — шаптало се, мислило и говорило без престанка.

— Шта јављају из Брлога — питаху нас са свију страна на дан изборни. А ми им одговарасмо, да Брлог нема ни телеграфа, него да је у некој Жутој Локви, па треба времена док стигне гласник до њега и жица донесе глас у Загреб, да се рашири по свој земљи.

— Ех, само нас тјешите. Зло ће бити кад гласа нема — одговарали су нам.

А ми смо слутили да ће добро бити, јер смо знали какви су момци наши ратари брлошки и она шака народне господе, јер смо знали и какав је дечко наш млади, мили и смјели Срђа.

— Зар они да нас обману у нади, па још кад имају бирати између вјешатеља српског Араничког и бранитеља имена, вјере и образа српског Срђе Будисављевића? — врзло нам се без престанка по глави.

И нисмо се преварили. Стигао нам је глас радости и разлијела га жица и новина широм Српства нашег, да се разрадује свака душа српска од сједокосог, озбиљног старца, до куштравог, несташног дјетета.

— Паде крвник, љосну вјешатељ српски, простр се по земљи пресвијетли, пољуби ледину злотвор наш. Не помогоше му ни затвори, ни глобе, ни пријетње, ни мито, ни лагање и мазање. Част самосталцима, слава Брложанима! — тако се свуда говорило и клицало ужагрених очију и зарумењених лица. Пао је камен са српских прсију, а срушисте га ви, сиромашни, али свјесни, слободни, поносити синови наше камените Лике.

Вама захваљујемо што смијемо кроз свијет ведра лица и чела пролазити; вама захваљујемо, што су душмани наши научили, да се Србин не да и не може до скота понизити па да

љуби руку која му омчу око врата стеже; вама захваљујемо, што сте дјелом својим подигли душе српске и ондје, гдје су биле мало клоунуле и главе земљи уморно обориле, вама, ви ратари српски тамо из Шкара, Дољана, Подума, Брлога, Дабра, Антића, Српског Поља и Главаца.

Свијетли и угледни стојите ви пред очима цијела српског племена. И немојте мислити, да вам лажемо, пишући ово, зато јер сте сиромашни, малени и забачени негдје тамо далеко у забити великој. Није само богатство џепа и господства, које даје углед међу људима. Има још једно големо богатство: поштена, честита душа, храбро, слободно и несебично срце, љубав за оно што је добро и лијепо. А свега тога показали сте ви у овој задњој изборној борби.

Стога вам и пишемо ово, јер ваља рећи отворено оно што јест и пуном душом, скидајући шешире са својих глава, довикујемо вам тамо далеко у ту забит вашу:

Част Србима изборног котара брлошког!

А.

Бој на Лозници.

1810.

— Свршетак —

Узе Анто дурбин од биљура,
У шљивике руњанске погледа,
И познаде, да је српска војска,
И познаде Лазаревић Луку;
А кад позна Богићевић Анто,
Он казује Милошу Поцерцу:
„О Милошу! нама индат дође!
Ево Луке, славна комендата“.

Онда рече Поцерац Милошу:
„Побратиме, Богићевић Анто!
Ти обуци све турске хаљине,
И ти узми три, четири друга,
Кроз турску се војску прокрадите,
Па идите у руњанске башче:
Ако Србља буде са јабане,
Те не знаду од куд уд'рит' ваља,
Ваља тебе уредити војску“.

Кад то чуо Богићевић Анто,
Узе Анто три, четири друга,
Обукоше све турске хаљине,
Па на добре коње посједоше,
Кроз турску се војску прокрадоше
И одоше баш пред српску војску.
Кад с' машише брда руњанскога,
Од Турака нико их не виђе,
Разма један паша Али-паша;
Али-паша Турцим' бесједио:
„Јањичари, моја ћецо драга!
Ен' утече градска поглавица,
Од Лознице Богићевић Анто,

Јал' утече, јал' по индат оде:
Сад јуришом хајте на Лозницу,
Готова је бијела Лозница“.

А кад, болан, Турци алакнуше
И Лозницу града опасаше!
Туку града са четири стране:
С једне стране топовима туку,
С друге стране бојним лубарлама,
С треће стране лагум поткопаше
А с четврте јуриш без престанка,
Трчи Милош по Лозници граду,
Око себе Србадију храбри:

„Не бојте се, Србљи, браћо драга!
Пушке пун'те, а туците Турке,
Сад ће нама лијеп индат стићи,
Вићећете јада од Турака“.

Какав огањ гори на Лозници,
Црвен пламен до неба свезали.
Дође Анто српскоме логору,
Опази га Лазаревић Луко,
Пред Анту је Луко потрчао,
Са Антом се у образ пољуби,
Немају се кад за здравље питат',
Веће рече Лазаревић Луко:

„Како ј', брате Анто, у Лозници?“
Анто проли сузе низ образе,
Антонија нема шта казиват':

„Видиш, Луко, како ј' у Лозници!
Сад су Турци ушли у Лозницу,
Па се сада кољу по Лозници,
Већ потец'те, ако Бога знате!“

Онда Луко викну поглавице:

„А Србињи! свак на своју страну“.
Па коњици коње посједоше,
А пјешаци пушке загрлише,
Па Лозници граду потекоше,
Најнапријед Срдане Илија,
И пред њиме Пурко барјактару,
Он пјешнице свилен барјак носи,
Барјак носи, војсци калаузи,
А Илија за њим на ђогату.
Најпре Турци виђеше Илију
И пред њиме Пурка барјактара,
Па се Турци тада препадоше,
Кад Илију за собом виђеше,
Па се Турци натраг окренуше,
Не би л' како узбили Илију,
На Илију огањ оборише;
Ал' Илија успрегнути не шће,
Већ подвикну кд да пије вино,
Па на Турке јуриш учинио;
Са свих страна Србљи ударише,
Једнолико сложено ударише,
И на Турке огањ оборише,
Ка'но грозна киша из облака,
Тако с' просу пушка од Србаља.
Кад то виђе Поцерац Милошу,
Он на граду отворио врата,

Па из града јуриш учинио,
Са свих страна забунише Турке.
Боже мили и Богородице!
Кад се двије ударише војске,
Једно српска, а друго је Турска,
Стоји цика тананих пушака,
Стоји јаук рањених јунака;
Ето гребу мачи гребештаци,
Ев' шкргућу кости од јунака;
Јека стоји убојних топова,
Земља јечи ведро небо звечи,
А све зелош зелоша дозива,
Виш' њих јарко помрчало сунце
Од онога праха и олова.
Турци даше плећа, побјегоше
Дрини води ладној на обалу:
Ево паше на ноге скочише,
А на добре коње посједоше,
Дрини води ладној утекоше;
Оставише убојне топове
И џебану, што је за потребе,
И бубњари бубњеве бацише,
И свирачи свирале бацише,
Побацаше зиле и борије,
Погубише ситна ћеманета.
Мили Бого! чуда големога!
Да се коме чуда нагледаги,
Како српске сабље сијевају,
Мртве турске главе зијевају!
Ту не оста Србљин у дружини,
Који турске не одс'јече главе.
Што Турака од сабље утече,
На Дрину их воду наћераше.
Колика је Дрина вода ладна,
А на њојзи није брода нема,
Ту је Турчин тада пребродио,
Ће је који доспјети могао.
Преко Дрине мало ко пријеђе,
Камо чудо, што у Дрини оста!
Дрина вода не тражи тефтера,
Веће ждере без броја јунаке.
Бого мили и Богородице!
Од како је постала Лозница,
Нису љепше Србљи задобили,
Него тада, кад разбише Турке,
Од Турака шићар задобише.
Ова пјесма свјема Србињима,
Од мен' пјесма, а од Бога здравље!

Русија.

Петар Велики. (Од 1689. до 1725.) Петрови противници.

Већина руских људи била је противна раду Петрову. Једни зато јер су по природи својој биди људи старовоље, који не даду да се дира у старо. А Петар је дирао у све, што је мислио да не ваља, па ма се то чинило Русима најсветије. Дирао је опором, преко, као

дивље, без икаква обзира и милости. Зато су га они мрзили као ђавла.

Други су га осуђивали с тога, што је био пренагао у свом раду, што је био својеглав, силовит, што је кршио смјеста по поли, ако се нешто тешко савијало.

Народ, мали људи тешко су подносили терете вјечитих ратова, вјечитог грађења градова, бродова, путова, канала и зато га ни они нису трпјели. Они су били људи који нису далеко видјели, они нису знали, да ће с Русијом цијелом бити свршено за увијек, па и са њима свима, окасни ли се само мало још на путу напретка. Они нису знали, да је зато потребно што прије уложити сву снагу, напети сваку жилицу и мишицу, да прсну од напора, губити и главе треба ли, само да се осигура боља будућност отаџбини и синовима и унуцима. Они су видјели само садашњост, а и Петар је видио тешку садашњост, али је он видио и то да ће будућност бити још стопут тежа, не учини ли се одмах све што се може умом и рукама и крвавим радничким радом учинити. Стога Петар није штедио од рада и труда никога, као што није жалио ни себе, ни крви своје рођене. Он је жалио за отаџбину, он је страховао за будућност мајке Русије и у том страху заборављао је он на сваку тешкоћу, на сваку патњу.

Текар сада, иза двије стотине година, умије руски народ оцијенити шта му је ваљао Петар, сад га воле, сад га у небеса пењу, сад му споменике подижу, сад га благосиљају. Али онда то нису умјели и Петар, који је толико волио и мучио се за своју отаџбину, морао је гледати како му се то не признаје и како му са свију страна о глави раде, завјере против њега склапају, буне дижу, паклене мреже око њега плету. Али он је знао, шта ради и није се дао зауставити на свом путу. То је био орао, лав, па је и противнике своје тргао без милости као лав. Знамо како је свршио са „стријелцима“, кад су се 1698. побунили против њега. Тако је радио и послјије са сваким ко се усудио дићи против њега, па и са својим сином Алексијем 1718., кад је са неким старовољама покушао роварити против очева рада. Петар га бацио у тамницу, предао суду. Био је мучен да призна своје дјело и на мучкама је умро. За свог насљедника одредио је Петар сина Алексијева, а свог унука Петра другог.

Страшна је то ствар била за Петра убити сина свог. Али Русија му је била милија од сина и преволио је њој, јер је знао, да би било зло по Русију, кад би му син извео оно

што је мислио. „Трпим и то увијек за отаџбину — рекао је Петар, мислећи на смрт свога сина. — Тешко је сазнати да сам невин онима, који не познају ову ствар (зашто је Алексије осуђен на смрт). Али Бог види истину“.

Петрова смрт.

Радио је као роб за отаџбину. И умро је радећи за друге. У мјесецу новембру 1724. г. био је Петар на ријечи Неви, која тече кроз Петроград и ту се одмах улива у море. Уједаред опази како је набио један војни брод, а матрози се даве. Он с мјеста скочи у воду у помоћ им и спасе двадесет матроза. По дана је пробавио у води на студени и прехладио се. Кад је дошао кући, добио је грозницу, пао у кревет и више се не диже. Умро је 28. јануара 1725. б.

Из ратарских писама о изборима.

Избор у Нашицама.

Из села Дузлука послао нам је један свесни ратар ово писмо:

„Молим славну управу да би ових мојих пар ријечи уврстила у овај народни лист, да виде и наша даља браћа ратари какове ми имамо попове и учитеље. Већ на неколико дана пред изборе наши ови трбушари узели су кортешовати за господина грофа, да би им се морао паметан човјек чудити. За нашега пароха Њера заслуге поклонио је господин гроф шеснаест сто круна за набаву некаквога кукавнога сата на цркву. Ваљда наш парох Њер не зна кад је гладан, па мисли да ће му сат показати. За тај један несретни сат издаде свој народ и оцрни онај свој црни образ већма него што му је био. *А ја мислим, кад смо кадри оправљати сами своју цркву, па да је пречасни изјавио ту своју велику жељу за сат, па би му купили и сат, само нека нас не издаје и с тиме нас све не срамоти.* Па шта сад ради? Пита некоје дјеце, кад дође у школу на вјеронаук, је ли њихови оцеви знаду шта је православна црква. То све само зато, што се нисмо дали заварати од њега. А ја кажем дјеци нека кажу томе великому Србину и свештенику да ми знадемо шта је православна црква, само не знамо шта је гулаш и паприкаш. Што се тиче обрадовачке парохије, тамо су живо радили и учитељ и попо, само мислим да нису толику велику награду добили за заслуге. А гашки господин учитељ Љубичић на дан избора повео је оне неуке Гажане, њих неколико кола, са собом и у сваким колима по један и два барјака. Па мјесто да је за своје издајничко дјело оборио

главу земљи као и други његови присташе и пријатељи, то је овај нечовјек баш крај самога биралишта стао поцикивати, као да је полудио. Ето, сл. управо, нашијех првака, који мјесто да упућују, они још залућују овај наш кукавни и неуки народ.

Нотар винковачки.

Од ратара Саве Гаћеше из Мирковаца добили смо ово писмо:

Пошто до данас нисам читао нити у „Србобрану“ нити у „Српском Колу“ никаквог извештаја са избора нашег изборног котара винковачког, с тога би рад у кратко вам описат какав је успех срп. самост. странке односно српско-хрватске коалиције у нашој опћини од год 1906. до данас, премда овај пут нисмо на избору победили.

Прво ћу да споменем, да под нашу опћину спадају три села, и то: Мирковци и Лазе, где су сами Срби, те Нови Јанковци, где су Хрвати и Швабе у већини прама Србима. За време владе Куенове, наши су изборници сви скупа увек гласали за владиног кандидата; год. 1906. кад је коалиција поставила свога кандидата у особи дра. Племића, наши су изборници, осим шесторице, сви гласали за владиног кандидата дра Тропша. На избор год. 1908. не можемо рачунати, јер влада тај пут није имала у нашем винковачком котару свога кандидата, па смо сви Срби једногласно били за дра. Шишића, који је онда био кандидат коалиције. Тек овај избор, који је обављен 28. п. м. доказује нам најбоље колико је сад будна свест у српског народа. У нашој Мирковачкој опћини има 288 изборника, од тога припада Србима око 240, а остало су Хрвати и Швабе.

Разумије се, да ни код нас нису власти чекале дан избора скрштених руку. Ако не баш у толикој мери као на Удбини и на неким другим местима, али тек радило се, па поред свега тога, и премда је једном израђена дозвола за биртију, другом обећано да ће му глоба бити отписана, трећему, који је имао сина апсолвираног филозофа: у полу испита израђено професорско место у Вуковару и т. д. ипак су силом скуцали неки 30 српских гласова за мункача Шишића, урачунавши ту и чиновнике, па лазанског попу. Остали сви осим неких, који су у Америци и којима је било прече ићи у сватове онај дан, него доћи на избор, ди се одлучује о судбини наше домовине, гласали смо за нашег дичног кандидата дра. Гаја, који је код нас Срба толико омиљен у овом котару, да га заборавити никад не можемо. У осталом, могао би се осудити рад браће Хрвата, који су се доста млиставо овога избора држали, т. ј. нису урадили

што је требало урадити на време, него су дочекали задњи час кад се помоћи није дало. Као Србин и ратар нисам могао пропустити а да Вам ово не јавим, јер бојим се да и нас Србе овога краја не би сматрали као Орловића, Медића, за које сам читао у овом задњем 43. броју „Српског Кола“.

За тим идем, та ме мисо прати,
Да се сложе Срби и Хрвати,

О избору опћинског одбора.

Једно од најважнијих права сваког члана опћине јест избор опћинског одбора (већа). Опћ. одбор је у опћини оно што је сабор у држави. Ако су опћински одборници људи свесни, паметни, слободни, опћином и добром опћинским ваљано ће се управљати, опћински чиновници вршиће своју службу како треба, народу неће бити крвници, све да им се највише хоће. Јер, опћински одбор не само што одлучује у свима пословима опћине, него је он и властнад чиновницима. Закон о уређењу опћина у своме §-у 27. каже:

„Судац или кнез опћински (начелник) са придијељеним себи биљежником и иним потребитим особљем је извршујући орган закључака опћинског одбора и послова спадајућих на пренешени дјелокруг опћине; судец или кнез одговоран је за точно извршење првих опћ. одбору, а посљедњих претпостављеној си области“.

А § 39. истог закона одређује да опћ. одбор може казнити опћинске чиновнике глобом до 20 К, ако не врше своје службе тачно.

Дакле, опћински чиновници имају извршивати закључке опћ. одбора и одговорни су за извршење опћ. одбору, он их може казнити, не изврше ли их.

Тако је по закону. А како је у збиљи, то ми добро знамо. У збиљи се многи опћ. чиновници држе за неке господаре опћ. одбора, они се над одборницима истресају као над марвом, издиру се на њих, ако се који усуди чему приговорити. Тешко да се игде у земљи догодило, да је опћ. одбор усудио се глобити немарног чиновника. Господа престојници и пристави још су гори него они. Шта је њима опћ. одборник! Потпрд једна за ругло и смеј.

Све се то догађало и догађа у једну руку стога, јер народ не зна закона, не зна какову власт има опћ. одбор а какову чиновници, а у другу руку због несвести народне, плашљивости нашег ратара пред чиновником. Но то се сад мења. Ратар наш освешћује се, губи страх пред чиновницима, чита и учи, па дознаје за своја права, а кад дозна, хоће, богме, да се и користи њима. Зато се сада наши ратари већ нешто више брину и за опћинске послове, па

и за опћинске изборе, за избор опћинског одбора.

Стога ћемо ми овде проговорити неку о избору опћ. одбора за равнање нашим ратарима. Нека знаду како се обавља најважнији посао у опћини.

Право бирања.

У §-у 29. вели закон:

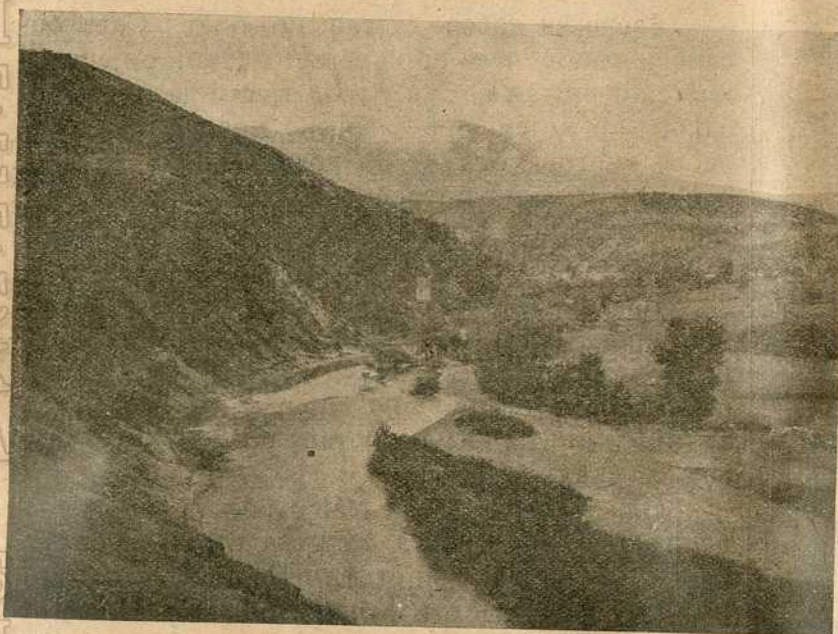
„Право изабирати одборнике опћине, *на колико није овим законом учињена изnimка* (изузетак) пристоји (припада) пунољетним, самосталним и непорочним опћинарима мушкога спола.

У задругама извршује право избора у име цијеле задруге задружни господар, у корпорацијама један члан власништва“.

Дакле, право избора припада мушким, самосталним, пунољетним и непорочним опћинарима, у колико закон не одређује изузетак неки.

А закон на другим местима каже да немају право избора нестални опћинари, активни војници, људи правомоћно осуђени ради злочинства, или због прекршаја крађе, проневере и преваре, док не прође у закону одређено време и они, над чијом је имовином отворен стечај (они који су под банкротом).

(Наставиће се).

Река Топлица код Прокупља.

Топличка долина

спада међу најпитомије крајеве у Србији. Она се протеже уз реку Топлицу, која тече кроз југозападни крај Србије и улива се у Мораву. У топличкој долини лежи град Прокупље. По народном предању са Топлице је био косовски јунак Милан Топлица, побратим Милоша Обилица и Ивана Косанчића.

Шта се збива у нас и у свијету.

За „Српско Коло“ послаше нам пријатељи:

г. Тепшић Никола из Блатуше 41 К 82 ф.; Крга Никола из Белишћа 2 К; Лапчевић Стеван из Кнезовљана 1 К 80 ф.; Ђулибрк Бранко из Кулен-Вакуфа 3 К 20 ф.; Матија Влатковић из В. Градусе 12 К 80 ф.; Васиљ Арбутина из М. Пољана 2 К 40 ф.; Стево Радованчевић из Граберја 1 К 80 ф.; Дмитар Утјешеновић из Н. Грабовца 3 К 20 ф.; М. Јездимировић из Стапара 1 К 60 ф.; Сава Живановић из Панчева 3 К 60 ф.; Душан Јанковић из Ердевика 2 К; Гавра Протић из Дивоша 1 К 60 ф.; Ђуро Милошевић из Дерезана 3 К 20 ф.; Свет. Хајдиновић из Гађишта 1 К 60 ф.; Никола Гранатировић из Кузмина 3 К 60 ф.; Новак Маљковић из Н. Кршље 1 К 60 ф.; Ђачко друштво „Шумадија“ из Прага 1 К 60 ф.; Душан Савић свештеник из Разбоја (Босна) 4 К; Петар Влашки из Мраморка 80 ф.; Михајло Скакић из Бос. Градишке 1 К 60 ф.; Анка Омчикус из

Бјеловара 3 К 20 ф.; Благоје Панић из Острова 1 К 7 ф.; Бранко Цветковић из Острова 80 ф.; Васа Старчевић из Пачетина 1 К 60 ф.; Пера Гаин из Трпиње 80 ф.; Петар Станојчић из Д. Дарувара 1 К 60 ф.; Никола Томић из Бјеловара 9 К 60 ф.; Лаза Стојаковић из Лаза 4 К; Тоша Смиљански из Платичева 1 К 60 ф.; и Која Бунаревић из Ст. Пављана 1 К 60 ф.

Хвала нашим пријатељима!

Помоћ „Србобрану“. Лист „Србобран“ имао је задњих година много да трпи. Његови пријатељи шаљу му стога помоћ и то тако лијепу да то морамо споменути овдје. Тако су му пријатељи из Госпића послали 100 К, из Н. Градишке 100 К, из Карловаца 135 К, из Панчева 300 К, из Петриње 325 К, из Грачаца 20 К, из Оточца 53 К. У једној недјељи послаше пријатељи преко 1000 К!

Влада и коалиција. Кад је бан видио да не може скалупити већине на сабору без коалиције, позвао је коалицију на договор ради са-

стављања те већине. Коалиција је одговорила бану, да не може бити разговора о томе, до год Мађари не повуку жељезничку прагматику, којом је проузаконито уведен мађарски језик на наше жељезнице.

Бан је на то отишао у Пешту и Беч, да чује шта се тамо мисли о том и јавља како угарска влада мисли створити нови закон о жељезничкој прагматици, јер овај стари није добар. Па кад се та основа сачини, онда ће бити послана нашој влади нека стави своје *примједбе*.

То је мање него ништа. Ко нама јамчи да ће се наше примједбе уважити? Ми смо и до сад стављали примједбе, па ништа. Па ко јамчи да ће се та нова законска основа о прагматици скоро поднијети сабору на претрес? То може бити на Св. Никада! Ми тражимо, не обећања, него чине, готова дјела.

И зато од споразума између коалиције и Мађарона за рад у сабору не може бити ни говора.

Жалосни Србин. Честити Србин занатлија у Петрињи Пане Рудић отворио је и ременарску радњу поред опанчарске. „Привреднику“ је писао због помоћника и добио га. Кад је помоћник стигао у Петрињу намјери се на Србина Ђуру Копача, који ради у радњи код франковца једног. Овај Копач, да напакости Рудићу, каже помоћнику да не иде нипошто Рудићу и наговори га нека иде у Карловац.

Да помогне свом господару франковцу, он Србима сељацима прича, како је он Србин и како је то његова радња.

Сва је срећа те сад већ нема много овакијех „Срба“, који воле франковцу него Србину.

Мирон Николић, владика пакрачки прославио је 10. о. мј. 40 година што је обукао свећеничку хаљину и 20 година што је завладичен. Сви Срби, имајући на уму многа добра дјела овога нашег владике, а нарочито његово заузимање за српске светиње под Раухом, пожељели су владика о слави дуги и срећни живот и у души својој заједно с њим славили славу његову.

Живио владика Мирон!

Мађарска правда. У заједничком прорачуну Угарске и Хрватске за 1911. стоји да ће се на прављење државних цеста потрошити 13 милиона круна. Те цесте биће дугачке 664 километра. И од тога неће се начинити ни један једини километар у Хрватској. Од сваких 100 К нашег прихода иде их 56 у Угарску за заједничке трошкове, међу које спадају и трошкови на цесте, али, ето видите, Мађари праве цесте себи, а нама — шипак!

Радован Јанковић, старац од 68 година из Купинова, ишао је на избор у Шимановце пе-

шице, кад га је радикал Љуба Ђирић преварио у очи избора и није га хтио одвести, како му је обећао. Кад је то видио стари Радован, а он запне пешице, само да даде свој глас коалицији.

Поздрављамо старину срдачно. Кад би многи млади људи овако чинили, ако се ради о ствари свега народа, сваки би нам посао боље испадао.

Петар Кушт, један од судана, који је судио „велеиздајницима“, умировљен је казне ради. У истрази која се водила против њега доказане су му многе ружне ствари. Раух је био изабрао такве судце, од којих сваки има масла на глави цент један, па су морали судити како је он хтио.

Босански сабор састао се опет. Сада босански сабор чека врло важан посао: ријешење кметског питања. Сав народ тражи да се створи закон, по којем све спахије морају пристати да се кметови откупе, а држава да за то кметовима намакне потребни новац, који би кметови вратили у низу неколико десетина година. Тако су кметови свуда по свијету откупљивани.

Влада неће тако, она хоће да се улагоди беговима. Стога ће предложити сабору закон, по ком ће земаљска банка давати зајам кметовима да се откупе, *ако спахије пристану*. А то није ништа. Кмет остаје роб спахијин до год се спахији хоће.

Влада види да ће сви Срби посланици и велика већина Хрвата бити за откуп „под мораш“ и почиње пријетити. Нарочито пријете посланицима: Петру Кочићу, Живку Њежићу и Сими Браковићу и уредништву „Српске Ријечи“ у Сарајеву. Кажу да су велики издајници који раде по напути из Србије па нека се чувају.

Дакле, коме срце пуца кад гледа невоље кметовске и који ради да их ублажи и ослободи кметове ропства вјековног, тај је издајица тај шурује са Србијом! Као да Србима у Босни мора неко из Србије доћи и рећи: Радите да кметови стану на своје ноге, као да ти Срби Босанци, ако имају труна љубави за тежака, не виде сами, да се овако не може као досад.

Нигдје на свијету нема више кметова, осим Босне и Турске. И кад Срби хоће да кметова нестане и у Босни, онда су издајице. Тако гуде господа бечка, пештанска и сарајевска. Али се варају, ако мисле и у сну, да ће се Срби препастити те њихове музике и одмах сви у један глас повикати: „Аман, немојте нас растављати од наших слатких, добрих, душевних спахија; немојте, љубимо вам и ноге и руке“.

Тога неће дочекати, па ма пријетили и стопут горе.

Србима Американцима. У Енглеској живи и народ ирски који већ стотинама година живи у ропству енглеском. Али сложним радом до-тјерали су у задње вријеме, те им Енглези већ много попустише. Они се надају с правом да ће ускоро добити и свој сабор ирски.

Вођа њихов Редмонд био је у Америци неколико недјеља, гдје има много Ираца, да затражи њихову помоћ за браћу у старој домовини. Дочекали су га неки дан Ирци у Ирској, кад се повратио, као каква краља. Он им је држао говор и соколио их, како их браћа у Америци не заборављају, јер су скупили двије стотине хиљада долара (970 хиљада круна) и дали му за будуће изборе, који ће бити јамачно у јануару 1911!

Ми не тражимо и не можемо тражити од наших Американаца десетина, а камо ли стотина хиљада.

Ми очекујемо од њих само то, да не заборављају отаџбине, да помогну барем наше новине претплатом, да сваком приликом подсећају своје код куће, нека држе уз народну странку, нека се не даду у службу туђину. И ми ћемо бити задовољни.

Против Владимира Васића, који је са чиновницима посланства наше државе у Београду правио оне лажне записнике „Словенског Југа“, у којему су прваци наше коалиције обијеђени као плаћеници Србије и издајнице, води се истрага. Он се налази у затвору, а код куће му је све преметнуто и нађено доста важних списа. Области србијске ћуте о свему што је до сад откривено. Но, ма да се ћути, изашло је на јаву, да су откривене многе врло важне ствари и да је тврдо углављено, да су чиновници нашег посланства уплетени у прављење оних кривих записника. Због тога је у Србији све огорчено и траже сви, да се из Београда уклони посланик наше државе Форгач и сви чиновници у посланству, који су у ствар уплетени.

Краљ Петар иде у Италију. Како је болест насљедника престола Александра кренула посве на боље, то ће краљ Петар јамачно овог мјесеца кренути у Рим у походе талијанском краљу, свом пашанцу, а одатле даље у Париз у посјете предсједнику Француске републике.

Радићеви разбојници.

Један пријатељ из села Бестрме у петрињском котару пише нам ово о разбојничким нападајима присташа Стипе Радића на српске сељаке:

„Дне 28. пр. мјесеца, на дан избора био сам присутан као изборник код избора у Петрињи. Свој глас дао сам кандидату коалиције д-ру Лаву Мазури. Кад сам ишао с избора, сретне ме учитељ из Мошћенице Карага и речи ми:

— Идеш јести Мазурин гулаш!

Ја му одговорим да ме не вређа на цести, јер ћу га предати суду.

Отален кренуо сам са још два друга колима кући. У селу Мошћеници преко пута од куће истога учитеља стајало је неколико жена и дјеце и стану викати „Живио“ Радићу. Мој друг у колима Петар Павлица викне „Живио“ Мазури, а они се стану набацивати у кола блатом и Павлицу сву главу измажу. Жена и кћи тога учитеља стајале су на ходнику пред кућом и смијале се. Одатле утечемо, јер смо знали да је то све масло учитеља Караге. Кад смо ишли на избор у Петрињу, видјели смо ту пред његовом кућом скупштину и на кући му Радићеве плакате.

На дан 8. о. мј. путовао је народ из Петриње са сајма. У Чешком Селу дочекали су разбојници из истог села Мошћенице Ивана Цветнића из Комарева, бацајући се у његова кола камењем и вичући; „Стој, да ти исплатимо Мазурин гулаш!“ Како је био у великој опасности, испалио је један метак из револвера, који погоди невина момка из села Бестрме Стеву Лазића у лијеви образ, те му се зрно у средини врата оставило. Момак је сутрадан одведен у болницу у Петрињу.

Пошто је законом дозвољено да је на избору сваки изборник слободан дати свој глас камо хоће, стога би морале власти порадити, да се против оваких зулума што строжија истрага поведе. Не буде ли другачије, онда ко ће смјети у будуће на избор поћи?“

Овако, видите, Радићеви разбојници дочекују Србе сељаке, зато што нису хтјели гласати за њега, који као Настић непрестано пише у свом „Дому“ да су Срби против цара и царевине.

Из народа.

Српски и хрватски сељаци међу се.

Један наш пријатељ из Глине писао нам је прошлог мјесеца ово писмо, које нисмо могли уврстити до сад, ради премаленог простора:

Данас је стигао у Глину један сељак Србин, Стево

**Јесам ли послао претплату
ха „Српско Коло“?**

Цакула из Шаша. Моли за помоћ да сазидају цркву. Сами су сељаци, има их 600 душа, те ће о свом трошку зидати цркву. Дошао је к мени, дао сам му К 5 и испитао сам га о том послу. Питао сам га, има ли тамо и католика. Одговори ми: „Има нас 600 Срба, а 400 католика, те су нам и они помогли привести камен, грађу и остало друго. А кад се католици сложе, да они себи зиђу цркву, ми ћемо њима помоћи“.

Ето, то ми се допало од овог сељака, па зато вам овај допис шаљем, било би то добро споменути у „Срп. Колу“.

Овај лијепи примјер братске слоге и љубави допао се и нама, не мање него нашем пријатељу и ми га истичемо народу за примјер.

Различите вијести.

Намњен патварач вина. У свом службеном огласнику приопћују „Нар. Новине“ од 10. о. мј. одлуку којом је Алберт Валтерсдорфер, трговац вином у Орослављу суђен ради прављења умјетног вина. Он је, како је обласним поступком доказано, патворио 148 хл. вина у вриједности од К 2.368, те му је зато одмјерена ова казна: 1. затвор од мјесец дана; 2. глоба од К 600—; 3. платеж једначка од К 2.368 у корист убошке закладе; 4. платеж трошкова анализе од круна 224; 5. К 14.50 поступовни трошкови и напоскон 6. трократно уврштење пресуде у „Нар. Нов.“ — На љуту рану, љуту траву.

Поскупљење духана и цигара и цигарета. Већ се је дуље вријеме говорило, да ће доскора доћи до повишења цијене духанских производа, но извјесно се није ништа знало. Тек сада, кад је угарско-хрватском сабору предложен прорачун за годину 1911. сазнало се је сигурно, да ће до повишења цијена за духан, цигаре и цигарете у години 1911. доиста доћи. У прорачуну је наиме одређен приход од монопола духана за 10 милијуна круна више него прошле године. Како се овај износ никако не може постићи ни великим умножењем потрошка, то је јасно да се рачуна са повишењем цијена духанских производа. Пошто ће се цијене повисити *наредбеним путем* (без новог закона), то се не ће основа предложити сабору на одобрење. Задњи пут су у години 1888. повишене биле цијене цигара, (цијене за цигарете нису биле повишене) и то такођер *наредбеним путем*.

Пошто према нагодби имаду цијене у једној и другој половини монархије бити једнаке, то ће се и у аустријској поли провести повишење цијена. До повишења имало би доћи тек 1. јула 1911. Повишене биће цијене свих врсти духана и духанских производа, осим бурмута. Код обичних врсти духана не ће бити повишене цијене замотака (пакла), али ће за то тежина бити смањена. Тако н. пр. стоји сада омот простог духана, који важе 30 грама 8 филира, дочим ће у будуће тежина бити само 25 грама. Исто тако ће бити тежина осталих врсти духана смањена. Цијене цигара повисиће се за 1 до 2 филира по комаду.

Јефтиније врсти цигара као „кратке“ цигаре поскупиће за 1 филир, те ће стајати 6 филира по комаду. Цигаре средње врсти поскупиће за 2 филира. Фине цигаре а напосе хавана цигаре поскупиће за много више. Цигарете, које се по комаду продавају, поскупиће за 1 филир по комаду. Наравски, да ће и цигарете, које се у омџима продавају, знатно поскупити. Финије врсти цигарета поскупиће много знатније. Како смо споменули, повишење цијена ступиће у кријепост 1. јула будуће године. Концем јуна биће прегледано колико духана, цигара и цигарета има у трафикама, те ће ове за робу, преосталу од 30. јуна, морати разлику у цијени надоплатити. *Приватници не требају за духанске производе набављене прије 1. јула 1910. никакве разлике у цијени надоплаћивати, тако да је публици омогућено набавити духана још уз ниске цијене.*

Шта ћемо и куда ћемо са нашим ђацима. Богати родитељи збринуће лако своју децу, али што ћемо и куда ћемо са онима ђацима, који су сиромашни, који немају где и на чему да живу, који не могу на више школе, а здрави су и ваљани су, па заслужују, да се и за њих заузмемо, да их ишчупамо из јада, сиротиње и пропасти?

Све те ваљане здраве Србе ћаке од 12 до 15 година, који су макар основну школу добро изучили, препоручујте „Привреднику“, који ће их све лепо упутити и добро удомити.

За ваљану децу, за коју се „Привредник“ заузме, збринута је — као што је познато — све, све од првог дана шегртовања, па док не стану на своје ноге, док не отпочну своје самосталне радње.

И нужни капитал — за отпочетак самостадне радње осигураће се тима питомцима, који су ваљани, па се држе у свему свога реда.

„Привредник“ се заузима онда, да се према себи са ваљаним Српкињама и ожене.

Упућујте, дакле, увек и неупућене родитеље и неразумну децу и све Србе уопште: како ваљани људи своју срећу најсигурније постизавају, макар и сиромашни били. —

Чивутске мудролије.

Скоро добисмо писмо од једног ратара. Пита нас за савјет у овој ствари:

Њему треба новаца, неколико хиљада круна. Он је врло имућан сељак, па може и добити толико. Али он би радо добио што јефтинији зајам. Неко га напутио на неко тобожње друштво у Пешти „Geldmarkt“, које обећава зајмове по 4 процента, тако јефтино, како не дају јефтино зајмове ни највеће банке. И он се обрати на ту чивутску фирму у Пешти. Фирма му одговара, нека он њима пошаље најприје нских 13 К у име трошкова. Кад то добију онда ће се они распитати (информирати) може ли се њему дати зајам. Ако добију од својих повјереника повољне одговоре, онда ће му дати зајам.

Ратару самом учинило се ово сумњиво. Јер, ако они дају новац по 4%, како га они јефтино морају добивати, не раде ваљада без

профита. И он пише „Српском Колу“ ради савјета.

Ми смо му одговорили нека се не шали и нека не шаље оних 13 К у име тобожњег трошка. Насамариће га Чивути. Шта они раде? Они од сваког најприје ишту новац у име трошкова, да се тобоже распитају, могу ли дати зајам. Кад новац добију, они ћуте неко вријеме, па онда јаве да не могу дати; добили су тобоже од својих људи обавијест (информацију), нека не дају, јер није човјек сигуран, који тражи зајам. А они, међутим, нису никог ни питали ни за што. Њима је главно да дођу до новца у име трошкова. Ако им 1000 људи у држави пошаљу сваки по 13 К, ето њима за бан бадава 13.000 К! Куд ћеш боље зараде, и лаганије!

Мудри су Чивути, да им је ријетко пара наћи, нико не умије доћи до муктешевине као они. Чувајте их се дакле. Пазите да се не ожежете. Кад год добијете каква писма или понуде за зајмове или ма какове друге ствари од штокаквих чивутских и других туђинских друштава, не вјерујте им, ван се распитајте или код нас, или код ког Србина господина на селу. Не будите луцкасте мухе, које лако нападају у мрежу паукову.

Три лопова.

— Лав Толстој. —

Сељак водио магарца и јарца на продају. О врату јарца висило је звонце. Три лопова опазише сељака. Један од њих рече:

— Ја ћу му украсти јарца, а неће ни осетити. Други лопов додаде:

— А ја ћу му украсти магарца.

— Сад није тешко погодити шта мени остаје — помисли трећи — ја ћу му украсти одећу.

Први лопов дошуља се до јарца, полагацко скине му звонце с врата и обеси га магарцу о реп, а одведе јарца.

Кад се сељак осврну на окуци пута, и не виде јарца, пође да га тражи. Други лопов изађе му на сусрет и запита га, шта тражи. Сељак одговори, да му је неко одвео јарца.

— Ја сам видео твога јарца, — рече му лопов и то мало пре. Један човек води га кроз шуму, можеш га јако лако достићи.

Сељак потече за јарцем и повери магарца на сачување лопову. Овај побеже с њим. Кад се сељак поврати и виде да му нема магарца, заплака. Успут покрај једне баре наиђе на некога човека, где плаче као и он. Сељак га запита шта му је. А тај човек приповеди му, како су му дали кесу с новцима, да је однесе у град. Ту је на обали бариној заспао и на један пут траго се из сна тако јако, да му је кеса фркнула у бару.

Тада га запита сељак, зашто не улази у бару, те не извади из воде кесу с новцима.

— Не смем у воду, јер не знам пливати. А радо ћу дати двадесет дуката ономе који ми извади из воде кесу с новцима.

— Пре свега, морао би да знаш добро, на ком месту ти је утонула кеса — рече сељак.

— Ту, баш на том месту.

Сељаку се разведри лице.

— Ето, драги Бог хоће да ми надокнади изгубљенога јарца и магарца — помисли он — за двадесет дуката могу купити обадвоје и још нешто да ми преостане.

И наш сељак свуче се, и скочи у воду. Тражио је и тражио по дну баре, али од кесе ни трага. А кад изађе из воде, не нађе својих хаљина.

Трећи лопов украо му је хаљине¹⁾.

Одговори уредништва.

Г. Р. Рајану у Рогатици. Претплата истиче тек 13. XII. 1910.

Д. П. у П. Не треба вам никаква параграфа ни закона, него морате доказати тврдо пред судом да земљу уживате поштено као своју већ 33 године.

П. Д. у Цаб. Ваше нам је писмо нејасно. Отидите до г. попе или учитеља, па нека јасно напишу, о чему се то ради у Вашој задрузи. Онда ћемо Вам моћи дати савјет.

Изашао је из штампе и у велико се растура наш здравствени календар за народ:

Здрављак

— за 1911. годину. —

У овој — V години, доноси Здрављак ове чланке: На робији, прича. — Влажан стан. — Дезинфекција, уништење кухних клица на свима зараженим стварима. — Воће као храна. — Сипња, засип. — Водена болест. — Побацај. — Трипер. — Убој. — Црвени ветар. — Крволиштење из материце. — Рак у материци. — Шуљеви. — Лек против затвора. — 10 заповеди за оне који се купају. — Ружан задах из уста. — Колера. — Падавица. — Оједање деце. — Рад на шиваћим машинама. — Соколство. — Како се лечи чмичак. — Чарапе у боји. — Да ли су печурке отровне. — Да ли је млеко чисто, скорашње и добро. Важне изреке о здрављу.

И ове године календар има 6 штампаних табака у врло укусном издању државне штампарије, а стаје само 30 пара за Србију, 40 хелера или сантима за иностранство.

Нема сумње да је ово најјевтинији и најкориснији календар на српском језику.

Скупљачи добијају 10%.

Обратити се једном од потписатих:

Д-р Јован Данић, Београд. Д-р Добр. Гер. Поповић, Крагујевац.

¹⁾ Слична овој причи има и једна српска народна приповестка: „Бо умије, њему даје“.

Чудо од буквара. Овај мој буквар има два наест лекција. Од првих осам лекција може свака да се научи за по сата, а последње четири свака за један сат времена. — Уз овај буквар може сваки сељак бити учитељ, ако и сам умије читати. Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 потура (филира), тај добија буквар са наплаћеном поштарином. — Улма (Temes m.) Банат.

1842 **Љубомир Јовановић**, школски управитељ и учитељ. Потврда. Овим потврђујем, да сам два момка, који нијесу умјели ни читати ни писати, научио за неколико минута да сасвим добро читају прву лекцију у буквару г. Љубомира Јовановића. — У Алибунару (Банат). **Миша Галкановић**, парох.

Тражим да купим параднога коња

длаке црне (вранца) високог 170 цм. стара до 6 година, доброга касача. — Ко има на продају нека ми понуди, с ознаком цијене и какве је расе.

:: **Мишко П. Јовановић, Доња Тузла (Босна)** ::
1848 1-3

ПАНЕ РУДИЋ :: ПЕТРИЊА

препоручује поштованој браћи Србима
:: да је уз опанчарију ::

ОТВОРИО И РЕМЕНАРИЈУ

и прима све остале поправке уз јефтину цену него игђе ::

ТРГОВИНА МЈЕШОВИТЕ РОБЕ ЂУРЕ Т. ТОМИЋА
:: у ПЕТРИЊИ ::

□ ТРЕБА I ШЕГРТА □

из честите сељачке куће, који је свршио 5 разреда пучке школе. 1852

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу

ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:

„Резервирани котар“ цијена Круна 1.—

Коста Мајкић:

„Борба чешког народа“ „ „ 0.80

Сремски самосталци „ „ 0.20

== Све три књиге К. 1.60 Франко. ==

Наручују се упутницом.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“,

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српскога Братства“. Из тог фонда снабдева се сирочад одјећом и путним трошном, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне што више српске сирочади спремити за живот, моли она све имућније Србе и Српкиње, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање К 100), подупирачи (прилажу сваке године најмање по К 6) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава Управа (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има. 15

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и

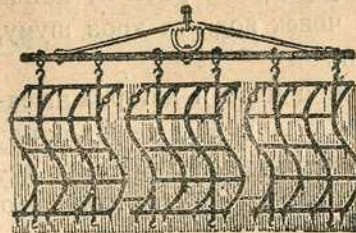
све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то оверовљене признанице доказују. Гонтол се једе, дакле нема шприцања. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Јекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

-- ПРВО БЈЕЛОВАРСКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО --
у БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534
господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије творнице Ф. и И. Коваржик из Простејова у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Пфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо. Горње стројеве продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све поправке засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици.

Управа.